

Redactiunea

se affia in

Strat'a tragatorului

(L'óvész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decât numai de la correspondintii regulari ai „Federationii.“ Scrisorile anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se vor arde si numai la cerere expresă se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune :
 Pre trei lune 3 fl. v. a.
 Pre siesse luna 5 „ „ „
 Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Roman'ia :
 Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
 Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
 Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni :
 10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrala pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
 Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a, 4 Martiu. 1874.

30. Fauru 1874.

Imperatulul-rege, reintornatu d'in letoria sa la Petrupole, a sositu in sedintia sa imperiale, unde va petrepana mane si apoi pleca in capitala sagarici, unde are se petreca vre o doue ptamane spre a poté concurge cu prentia sa la deslegarea crisei ministeriale, care au devenitu d'in celle mai cute. Neci una data inca, de siesse anni candu s'au inauguratu dualismulu, constiutia n'au fostu mai grea si mai durcata decât cum este asta-di, candu solutiunea partitei domitorie este completa si candu tote incercarile d'a omentá remasera sterili. A fara de camitate financiaria, rivalitatiile coriloru cu luptele desperate si cu intrile lor spre a veni la potere, sunt vasa principale a destramarii totale,—Deca „cestiunea de potere“ este ceea ce cridia partiele camerei. Originea acestui reu se datedia, decandu prin mapelele contelui Andrassy, d'a scapa periculosulu seu rivalu, majoritatea partitei deakiane in frunte cu intelleplulu tierrei, dedesse consensulu si consensulu seu, spre restornarea de la potere a noului conte Lonyai. Se scia ca acest'a successe prin coalitiune cu centia stangei si ca eliminarea lui Lonyai se face prin scandalu parlamenaru. De atunci pana in diu'a de asta-di ministerulu lui Szlavy, constituitu si almintrea cea mai mare parte d'in diocritati si papusie de alle lui Andrassy, nu potu avé pace. Attacurile opostiunii nu au stricatu atát'a ministerulu, câtu i-au stricatu neincetatele abaspari alle Lonyaiiloru, caroru-a in scissiunea operata in sinulu partitei deakiane, successe a paralisá totiune ministeriulu. Attacurile conese cu multa dibacia se indreptara atá in contr'a ministeriulu de finan-

cie. Kerkapolyi, sacrificatu de insa-si partit'a sa si de collegii sei, cadiu victima. Se crede ca animositatile voru incetá si ca ministerulu se va poté consolidá. Lovitur'a orba inse, nu fusese indireptata in contr'a persoanei sale, ci prin ellu partitei ce spriginiá ministerulu lui Szlavy si prin acestu-a, in ultim'a linia au fostu indreptata in contr'a lui Andrassy. „Necum causae irarum... Exciderant animo, manet alta mente repostum.“

Lonyaistii incurcarea iiecele astfelu, câtu tote staruintiele lui Szlavy, d'a consolidá ministerulu seu, remasera fara cellu mai micu resultatu. Se dice ca Szlavy in desperatiunea sa, ar fi comissu si imprudentia, d'a saru la estreme, offerindu lui Sennysei portufoiliulu financiaru. De este adeverata acesta fama, atunci Szlavy au gressitu forte, nu atatu pentru ca n'au reflectatu la diverginti'a de principie, ci mai alesu prin inconvenientulu ca offeri rolu de subalternu omului creatu a comandá, a conduce si neci decâtu a fi suppusulu subalternulu seu de odinora. (La 1865, pana la inaugurarea erei dualistice, Sennysei, ca tavernicu, fusese capu allu tierrei si atunci D. Szlavy, ca prefectu Bihariei, modestu subalternu allu lui Sennysei.) Szlavy, vediedu ca tote incercarile sale sunt in desiertu, se opri loculu, nu mai fece ulterioare incercari ci cu resignatiune crestinesca acceptá reintorcerea domitoriulu, resolutu fiindu a-si cere demissiunea. — Numai decâtu dupa sosirea imperatulu Szlavy plecá la Vienn'a, unde intr'una audientia, ce se dice a fi duratu doue ore intregu, fece reportu a sup'r'a situatiunii, arretandu ca se affia in deplina nepotintia d'a mai trage la carrulu cellu greu allu statulu Ung. Domitoriulu l'a demissu fara a fi luatu vre o mesura decisiva, reservendu-si a face dispusetiunile necesarie dupa unu mai de aproape studiu in faci'a loculu'

Asia stau asta-di lucrurile. — Ce schimbare se va face? Nimene nu scie. — Lonyaistii amenintia in gur'a mare, ca ori care ministeriu constituitu prin seu fara coalitiune, in care Lonyay nu ar fi insarcinatu de nu cu presiedintia, „cellu pucinu“ cu portufoiliulu financiaru, nu se va poté sustiené delocu. Dar acest'a, adeca impacatiunea intre Lonyai si Andrassy este a priori impossibile, prin urmare: au unulu, au altulu, amendoi nu se potu impartí pre potere si accidintiele ei. De n'au apusu inca steu'a lui Andrassy, acestu-a va gasi dora medioloculu, d'a constitui prin influinti'a sa unu nou ministeriu petecitu d'in satellitii sei, care apoi va mai traganá pana cátra tomna, ceea ce este probabile, pentru ca sessiunea delegatiuniloru stá la usia, apoi lucrandu acest'a, camer'a nu tiene sedintie, in lunele de vera voru lassá ca deputatii se rumege a casa „operatiulu“ ce comissiunea de 21. lu va cloci dora in scurtu timpu si daca neci dupa acest'a nu s'ar poté consolidá partit'a deakiane neci ministerulu d'in sinulu ei, atunci va urmá negressitu ceea ce de multu se prognostica: venirea vechiloru conservatori, cu Sennysei, seu altulu de tagm'a lui in frunte. Dupa noi venirea lui Lonyai este impossibile, pentru ca majoritatea actuala l'au compromissu forte inaintea tierrei si venirea lui ar semná: sanctiunea coruptiunii si a demoralisatiunii, ceea ce domitoriulu nu pote face. Daca inse ori Lonyay, ori Sennysei ar veni la potere, Andrassy in ambe casurile trebeu se se cobora de la inaltimea unde l'a redicatu partit'a deakiane. Mai este unu singuru expedientu, ca Andrassy se venia éra a se pune inu-si in capulu partitei deakiane; ellu ca ministru presiedinte, ar mai avé dora prestigiulu d'a poté consolidá dissolut'a partit'a deakiane, dar firesce in acestu casu inca va trebeu se descinda d'in Olimpulu diplomaticu de Vienn'a. — In

curso de un'a seu doue septemane oredemu, ca vomu vedé mai chiaru si vomu poté annunciá cetitoriloru nostri ce va positivu si in totu casulu mai multu decâtu numai coniecture. Asta-di nimene nu pote mai multu, ca-oi situatiunea este accoperita cu velu negru si desu.

Cu placere avemu se constatámu ca apretiarile noste despre activitatea clubulu deputatoru nationali oppositiionali, au avutu resultatulu immediatu, d'a se tiené in viitoriu conferintie de doue ori in septemana, mercuri-a si sambeta ser'a de la 5 ore inainte. Apretiarile noste au atinsu susceptibilitati cunoscuta, dar n'avemu ce face, amu avutu cuvintele noste, cari nu vomu intardiá a le si arretá. — Doue conferintie se si tienura, asta-di va fi a trei-a; sunt conversatiuni confidentiale, membrii sunt poftiti a veni cu propuneri cari apoi se icau la discussiune. In prima conferintia s'a vorbitu si despre eventualitatea unei transactiuni cu vre un'a d'in partitele camerei, la care s'ar allaturá deputatii nat. oppos. seu chiaru cu fiitorulu ministeriu pentru unu felu de modus vivendi. Pana acum inse ideile, a sup'r'a modalitati: cum s'ar poté acest'a? nu sunt inca destullu de lamurite, dreptu aceea ne abtinemu asta data de venturarea cestiunii de altmintrea inca de natura forte delicata. Timpulu inse nu pote fi departe, candu initiati'a luata in asta directiune, va luá trupu si vointi'a acum in embrione se va formulá cu precisiune. Pana atunci clubulu va temporisá, lamurindu ore cari cestiuni previe si principale.

Diarele unguresci se occupa éra de una epistola a es-gubernatorulu Lud. Kossuth, adressata deputatulu Ios. Madarasz si publicata in nrulu d'in urma allu foiei septemanele „Szombati lapok“. — Kossuth promitte in acesta epistola, ca va descoperi parerile sale despre arrondarea municipieloru cu tote

FOISIOR'A.

Introducere

la scrierile lui Constantin Negruzzi

de V. Alessandri.

IV.

In privirea sociala spectaculu nu éra ai pucinu curiosu

Averile fiindu inca neattinse de cancer'a cametei jidovescei, de si forte eapuse speridulu joculu de carti allu stossulu perodussu in tiera de officierii moscali, perodussu boeriloru unu comfortu de unu lussu totulu orientalu. Iassii nu devenisse inca ad'a Evreiloru si afara de Beilicu, care má unu soiu de ghetto, tote celle-lalte tri arterie alle orasiulu arau locuite de feri, de negutiatori si de meseriasii Romani. Pre strad'a mare, in dughenile Mispolicei duoi Evrei *) vindeau marfa de spaca si in tote casele cu doue renduri, cari asta-di se plodescu fii lui Israelu, tian familie odinora avute si poterice, tadi ruinate si chiaru disparute.

Comfortulu consistá in belsiugarea camasi a gefghirulu cu feluri de meselicuri, lociuri, vutce, etc., tote fabricate in casa b privighisrea cuconeloru gospodine, ca-ci

*) Unulu numitu Ciora si cellu altu Aba Grossulu, nascuti in tiera si cunoscuti de intrég'a societate.

pre atunci gospodari'a, de si cuventu slavyoniu, esprimá inse o cualitate ce facea gloria Romaniloru. Lussulu se manifestá prin multimea servitoriloru, mai toti cigani, prin scumpetea blaneloru, a siaturiloru turcesci si a haneloru de matase, prin frumseti'a caliloru essiti din hergheliele tierrei, prin elegantia equipagelor cu patru cai, si prin Arnauti imbracati in dulame aurite, cari din ostasi Domnesoi ajunesera a fi potirasi, si din potirasi servitori de parada acatiati diindaretrulu calesceloru.

Atolagiulu cu petru cai, faleturi, para inu a fi o prerogativa a Clasei I., ca-ci una cucona din starea II. permitiendu-si intr'o di a essí la preambulare cu faleturi, a produssu unu mare scandalu si a patitu o mare rusine. I s'au taiatu hamurile de la careta in medioloculu stradai.

Dupa acestu incidentu comicu se pote lesne intrevedé multimea nuantieloru distinctive ce essistau intre differitele classe alle societatii, nuantie in gesturi si intonari protectorie din partea celorlu mari cátra cei mai mici, unantie in alegerea locuriloru si a personeloru la baluri, acei din starea I. dantiundu impreuna in fundulu salonulu, éra cei-lalti ianga usia in sunetulu asurditoru allu lautariloru sau allu musicai militare, nuantie in proprietatea lojelor de la teatru, boieri mari ocupandu exclusivu rendulu numitu bel-étage, nuantie comice, inse caracteristice chiaru in portarea, in convorbirea si in correspondenti'a unor'a cátra altii. Asia de esemplu unu boerenasiu de

starea III. sarutá pol'a anteriorulu unui Logofetu mare: boerulu de starea II i sarutá peptulu, éra cei de o potruva in ranguri se sarutau pre barbe. Cellu micu sta in picioare cu giubou'a strinsa la peptu si intr'o postura umilita dinaintea Logofetulu; altulu, ce va mai caftanitu se puneu cu siala pre unu coltiu de scaunu dupa mai multe indemnari quasi-poroncoitoare; altulu avea dreptulu de a siedé pre jiltiu si altulu pre divanu. Cellu micu adressandu-se cátra porterniculu dillei, i dicea: *milostive stapane mar'a ta, luminarea ta; altulu intrebuintia cuvintele grecesci: evghenestate, eclambrotate file, etc. la care magnatulu respundeu arhonda, fratica, sau mon cher, dupa persone. Cellu micu serieá cellui coboritu cu hirzobulu din ceriu: sarutandu-ti talpele sum allu mariei talle prea plecatu si suppusu robu, si i se respundeá cu unu: *allu d-talle gat'a, éra formul'a: allu d-tale ca unu frate se usitá numai intre egali. Chiaru damele aveau unu vocabularu ad-hoc, celle mai mice in ranguri dandu celorlu mari titulu de cucona si primindu in locu unu simplu: *kera mu.***

Pe langa aceste nuantie cari impestriatiau tabloulu relatiuniloru sociale, mai erau si altele nu mai pucinu comice si ridicule, precum form'a si proportiunile calpaceloru boeresci, numite slice sau islice, precum prerogativ'a de a se inchiná pre la icone si a luá nafora la beserica inaintea totororu (trufia grotesca chiaru in locasiulu lui Damedieu, unde toti omenii sunt deopotruva),

precum dreptulu de a fi rasu pre capu si la oefa de barbierulu domnescu, precum obiceiulu orientalu de a fi redicatu de subsuori pentru suf scările, precum favorea ade-seori scumpu platita de a luá dulcetie, de a bé cafea turcesca si de a fumá ciubucu la curte! etc. etc.

Marimea sliceloru cari abia se tieneau in ecilibru pre crestetulu boeriloru arretá inaltimea ranguriloru, asiá unii portau calpace mici si rotunde de pelicica de miellu, altii jumetati de slicuri cu fundu verde de postavu *); éra Protipendistii se coronau cu oboeroce atátu de colosale, incátu nu se gasea in Iassi radvanu destulu de incaputoriu ca se contiena duoi Logofeti mari in costumulu loru de parada. Candu o pariechia de Postelnici se urocá in aceea-si calesca, slicele loru erau espuse a se turti sub desele caramboluri ce faceau intre elle pre stradele podite cu grindu de lemnu **) si pentru a le feri de o desformare inevitabila, bietii boeri se indemnau a remané numai in featuri, asiendiandu balonele loru pre banc'a de dinainte a traserei. Nimicu nu potea fi mai comicu decâtu acea *sintrofia* de capete fara slice si de slice fara capete.

De pre timpulu acellu-a a remasu câte-va fragmente de unu cantecu popularu;

*) Vestitulu Barbu lautarulu a portatu tota viati'a assemenea slicu.

**) Din acesta cauza stradele se numiau poduri.

că decandu traiesce in essiliu scia că cuventulu lui n'a fostu ascultatu si prevede că neci asta data nu va fi ascultatu dar ellu si-plinesce detorinti'a d'a adresa cuventulu seu d'in momentulu trecutulu cătra actualitate. Partea mai interresante a epistolei presente este preocuparea lui de „*attentatulu*“ ce guvernulu actual voiesce prin arrondare sè face in contr'a ruinelor institutiunii municipale a comitatelor. Kossuth crede că regenerarea natiunii ung. si a tierrei s'ar poté prin una lege de tenorea urm. — „*Institutiunea comitatelor* — acestu foralitiu allu vietiei constitutionale ungresci, — *basata pre temeulu purei reprezentatiunii populare se reassiedia in deplina sa competintia conformu desvoltatiunei salle istorice.*“

Cātu pentru atmosfer'a politica, a carei-a eshalatiuni puturose le miroasa si in departe, Kossuth dice „*Conditiunile vietiei de statu alle natiunei Ung. nu jacu in crestature mice, cari admittu deviatuni, ci in brasde adunce.*“ Dice mai parte că ar fi unu progressu daca fractiunile ar disparé si doue mari partite ar sta facia in facia; un'a care tiene la pactulu dualisticu si alt'a care cu inlaturarea affaceriloru commune tinde la independintia tierrei. Acest'a fiindu lini'a de demarcatiune, ar contribuî multu la chiarificarea situatiunei.

In fine vorbindu despre calamitatile creditulu dice că institutul de creditu, care petentiloru de imprumuturi li dà harthie in locu de bani, nu pote respunde necessitati pentru că nu pote copleși tergulu cu harthie, deci Kossuth propune espedientulu ca, institutul de creditu sè capete imprumutu d'in notele de banca alle consortiului atât'a, căta ipoteca pote da in obligatiuni sigure si apoi acestu institutu sè se sesvesca, de cassele de pastrare provinciale ca de filiale alle salle, platindu le moderate tasse de comisiune. Astfelu s'ar face treba buna, lucru mare dice Kossuth.

Romani si statulu militarü.

II.

Nu numai multimea numerica, ci si gradulu intelligentei si allu moralitati, constituie poterea unei armate. ...

Tactic'a milit.

In Austri'a barbatii specialisti in art'a militara inca s'au convinsu, că facia de perfectiunea, la care armatele altoru staturi au ajunsu in privintia toturoru manevre-

Ciocoiasiulu, boeru micu,
Porta sliu cătu unu mirticn.
Evghenistulu oboroa
Unde siorecii se joca... etc.

Precātu dar damele societati presentau aspectulu unui buchetu graciosu, elegantu, seducatoriu, pe atâtu consortii lor formau unu gruppu asup'a carui Orientulu, si mai bine dicundu, Fanariotismulu sufflase o cétia bizara. Precātu *elle*, cu spiritulu desvoltatu, cu anim'a plina de aspirari frumose, straluciau de luciulu civilisatiunei, pre atâtu ei remasosera accoperiti de vechi'a rugina. Crescuti in ideii de mandria boeresca, victime acellui sistemu fanariotu de corumpere care avea dreptu tielu si effectu degenerarea Romaniloru, nimicirea demnitati personale, si stingerea simtiului de patriotismu in sinulu lor, ei nu potea intielege progresulu omenirei decâtu ca o passire pre callea averei si a onoreloru. Tristu resultatu allu influen iei unui siru de guverne batarde cari de unu seculu se abatussera ca nisce corbi rapatori, ca nisce omide otravitorie asup'a tierreloru nostre. Orientulu ni tramitte cium'a, Fanarul ne adusesse gangren'a morala, mai fatala decâtu tote epidemiele ucidetorie, si din acea gangrena se nascu *Ciocoisimulu*, se nascu *umilitrea servila*, se nascu *lingusirea tradatoria*, se nascu *ambitiune egoista*, si tote cele-alte stafie funeste cari si pana adi essista intre Romani, de si tupilate si ascunse.

loru bellice si campestre, precum si cu privire la accurat'a observare a corintieloru disciplinei, neci pre departe nu este d'ajunsu numai multimea numerica. Acesta ar poté decide numai in momentulu, candu ostasii stau peptu la peptu, candu nu mai este altu ce, decâtu alternativ'a: a invinge, seau a fi invinsu, candu, in fine, tote, strateg'i'a si tactic'a, romanu lucruri secundarie si numai poterea bruta, poterea fisica a singurateceloru luptatori este in actiune, este chiamata a decide a sup'a successului luptei.

Inse chiaru si la unu astfelu de momentu supremu prevalintia poterii morale si intelectuale este de nespusa influintia. Unu belliduce in zedaru este in stare a arruncá sute de mii de feciori a sup'a numai a loru pucine dieci de mii, aceste sute de mii totu-si cu anevoia voru invinge daca voru fi inferiori celloru pucine dieci de mii in privintia poterii morale si intelectuale, daca acele sute de mii n'au incredere in conducutorii lor, si prin urmare neci in sine insi-si. Neinerderea, in momente supreme, este isvorulu nedisciplinei, si acest'a este callea cea mai directa si neimpedecata pentru coruptiunea, pentru total'a decadintia a unei armate. Urmarea finala este infioratoria, este terribila catastrofa impreunata cu mii si mii de nevoie si necasuri pentru tierri si poporele lor.

Despre acestu adevuru s'au convinsu, de si cam tardioru, si acesti barbatii d'in statulu militarü, in a caroru mana jace sustinerea si ocrotirea Austriei prin poteriile armate.

Deci d'aici este d'a se esplicá surprindetoriele indreptari si schimbări, facute in anii mai din urma la armat'a austriaca, ceea ce si noi romanii trabue sè salutamu din tota anim'a.

Natiunea romana, pururia credintiosa si loiala, buerosu a adussu de secli sacrificiulu de sange pre altariulu Austriei, a tramissu feciorii soi cei mai citovi si bravi in nenumeratele si sangerosele lupte, ce Austri'a a portatu si pentru mantuirea sa si pentru rodicarea stralucirei salle; inse Natiunea romana totu-da-un'a a fostu condamnata a versá lacrima de dorore, a goli pana in fundu pocalulu amaritiunii, in locu sè fia cuviintiosu remunerata si considerata pentru scumpul sacrificiu, ce a adussu de sute de anni.

Nu mai desconsiderare si apessare a seceratu ea, de pre campurile, pre cari sangele filoru ei curgea sroie; pre cari bravi ei portau cu fala flammur'a Austriei si cu eroismu stravechiu se arruncu in gurele tunurilor si in ferulu inimiciloru, pentru a duce acea flammur'a, Austri'a, onorca ar-

Ciocoisimulu indemná a fi mare cu cei mici si micu cu cei mari; ellu avea obrazu de saftianu, dupa vorb'a Romanului, primia zimbundu insulte cătu de grave si chiaru palme, fara a semti nevoia de vre-o satisfacere. Acele palme se spalau cu apă din ibricu, că-ci duelulu introdussu in societate de tineri crescuti in Germania si Franci'a inspirá o groza salutaria ce nu-i da dreptu de impamentenire. *Ciocoisimulu* bine essercitatu si-da diploma de *ischiuzarlicu* (dibacia), servindu de trepta spre acatiare, si atâtu de potericu ellu rodea sementi'a buna din anima, cătu devenisse din injosire o innaltiare, din rusine o fala. Multi erau cari declarau in gur'a mare că sunt: Ciocoi de cas'a cutarui boieru mare... si multi i pismuiau!

Politic'a Ciocoisimului consistá in fervent'a adorare a numelui Imperatului Rusescu, in visite desse la consulatu, in ambitiunea de a jocá vistulu sau preferantiulu cu domnulu Consulu, spre a castigá nu bani, ci protectiunea lui. Éra mic'a opositiune compusa de căti-va competitori la tronul, adressá in taina momorande la Petersburg sau jalbe la Porta, cerendu interventuni straine: d'icu in taina, că-ci daca manoperele salle parveniau la urechia Domnesca intreg'a opositiune orá tramissa la monastire spre pocaintia. Servilitatea, ciocoisimulu, sub masca de finetia diplomatica, facusse din camer'a deputatoru anticamer'a Domnului, compusa de reprezentanti devotati orbesce guvernulu. Alessi prin verg'a magica a corumperei elec-

matei ei, la invingere, la gloria, sperandu, bietii de ei, că prin virtutea lor voru usiorá nesuportabile sorte a parintiloru si veteloru lor.

Un'a d'intre essentielle indreptari se vede a fi dispusetiunea, dupa care respectivii officieri trebue se posseda conosciintia cătu mai perfecta a limbei regimentului, la care sunt aplicati a sierbi. Astfelu la unu regimentu romanescu, cum este Baden, Sachsen-Weimar, Alessandru, Allemann, Josefu etc. officierii trebue neconditionatu sè scia romanesc, éra daca inca nu sciu, sè inventie in tempulu cellu mai scurtu, pentru ca regimentulu sè nu suffere scadere.

La regimentele romanesci in scolele pentru crescerea de sub-officieri, in cari scole tinerii tierrani inventia, afara de cele militare, si a ceti, serie, computulu, geografie etc. propunerile si explicatiunile, firrece, trebue sè se face in limba romana. Asemenea si in scolele de manipuliune, in cari teneri mai descepti si cunoscutori de ce-va carte, se instrue in limba germana si in trebele manipuliunii armatei. Astfelu de instructiune se dà si toturoru celloru lalti ostasi in departiemintele lor, unde in limba loru nationala, li se esplicatote legile militare, precum si tote detorintiele lor ostasiesci. Pre cei aplicaveri i aplica si la deosbite meserie. Musio'a milit. a regimentulu trebue sè scia cantá piese romane, cari se atinga cea mai delicata corda a animei ostasiulu romanu, sentiulu nationale, si prin acest'a sè-lu insufletiesca, sè-lu mangaie in cătu-va, sè-i face placuta ostenele ce suffere, sè-lu dispuna voiosu si veselu in vortegiulu fatigieloru, alungundu de la anim'a lui posomoritiunea si cugetele deprimetorie, si sè trediesca, sè sustiena in ellu umorulu nespusu si innascutu lui, ceea ce este sociulu nepretiuitu mai alesu pre mersuri indelungate si ostentiose, in lupta ca si in caste, in tempu placutu precum si in nefavoritoriu.

Truppele numai astfelu crescute correspundu detorintiei si chiamarii lor, si constituie adeverat'a potere morala si intellectuala a ostei.

Cărtile militare celle mai strinsu necesarie, precum sunt deosbitele instructiuni, regulamentulu de sierbitiu si de essercitiu etc. se traducu si in limba romana, pentru ostasii romani, la espress'a ordonare a respectiviloru superiori militari. Aceste traduceri in limba romana se concredu officieriloru romani din armata.

Deci si d'in ceste pana aici insirate se vede, că neamtiulu este mai prudentu, mai calculatoriu chiaru si la astfelu de lucruri, la cari are potere nespusa, aproape dictato-

torale, essiti din urne prin unu nemolu de decreturi de boierie si de *venduri in slujbe*, clocti sub o atmosfera de intrige, de promiteri, de ammentiaru si de hatiruri, ei deveniau umiliti sateliti ai tronulu si bunu sau reu, folositoru, sau pagubitoru tierrei, ei votau cu entusiasmu totu ce li se presintia de sus. Apoi cuprinsi de recunoscintia, adressau acturi de multumire Parintelui Patriei pentru *patrioticesc'a sa obladuire*, harazindu-i dreptu recompensa pre langa list'a civila si economie budgetulu anualu, ofranda depusa pre altarul patriei!

Serbarea cea mai solema pentru ciocoisimulu éra ziua de st. Niculau illustrata cu ceremonie la curte, visite oficiale la consulatu, Te-Deum la Mitropolia, sunari de musica militara, descarcari, de tunu (*esteta numai unulu*), balu mare la Palatu si luminatia in orasiu. Pre strade se inaltiau transparente cu portretulu caricatura allu Imperatului éra pre impregiurulu lui ardeau cu palalae balerce de pacura si sunau din cobze bandé de lautari.

Cātu pentru vre-o serbare nationala nici nu se pomenia, că-ci sentiulu de nationalitate, pentru cei mai multi amortisse de totu, si pentru unu micu numeru de *patrioti* nu se intindea mai departe, decâtu pana la hotarele tierrei. Strania prefacera a lucrurilor, strania schimbare a omenilor! Cine ar crede, privindu tierr'a de asta-di, că acum trei-dieci de anni o mare parte din ideile, sentirile si principiile moderne cari au prinsu radecina adanca in societatea nostra, erau

riala, de cătu ungurulu. Neamtiulu de m'sa lapadatu de ideea scrintita si stricati că ostea armata a Austriei numai germana, pote sè correspundia, chiamarii sa prin urmare a pornitu pre callea chiaru de metralu oppusa, cultivand si instrundu fia care ostasiu in limba sa materna, nationala. Austri'a, ca imperiu poliglotu, pote avé lipsa de armata germana seau mana seau magiara etc., ci numai de giuni, de bravi luptatori, de intelligenti morali ostasi, fideli tronulu si monarceceea ce numai prin cea mai pronciata cultivare si instruire nationala a fia căruia pote ajunge usioru si cu siguritate.

Anim'a ostasiulu romanu neci caru o voiu poté însufletit prin cuvinte netiesci seau ungresci.

Inse tote aceste nisuintie nobile guvernulu d'in Vienn'a se potu efectua mai prin intelligintia militara romana, ca de regimentele romane. Cu cătu ce intelligencia este mai numerosa, mai desatata, cu atâtu salutarea effectuire va fi usiora, mai statatoria, mai grabnica. D'ici si numerulu si intelligintia officieriloru mani va fi mai imbucuratoria, atunciatasii romani se voru poté imbucurá si alte mai multe nespuse casciguri. Atunciu voru poté avé bine traduse in limba romana nu numai regulamentele, ci si cele-lalte manuale si cărti militare necungiuratu necesarie desvoltarii unui ostas precum sunt numeroase scrieri despre Tactic'a milit. Strategia, Instructiunea de arme si deosbitele sisteme introduce, Sistia milit. Sierbitiulu campestru, Sistitulu pioniriloru in campu etc. cari constituie una speciala, immonsa sectiune a literaturii militare germane.

Astfelu apoi si literatur'a militaria mana, asta-di prea macra si neglosa, nesitu va capetá altu aventu, si va porni callea desvoltarii neincungiurate.

Despre cascigarea intolligentiei militrie romane, adeca despre imultirea officioru romani cualificati si ca ostasi si camani culti, am fostu amintitu in articulu tr. Acum'a voiu adauge inca unu aspectivii individui de influintia, si in seau asociatiuni, precum si intreg'a natiune se nu mai dee uitarii ca pana acuma se nu desconsidera pre numerosii juni, de potere si vietia, de la armata; ei ajute, se-i springinesca chiaru asié ca si cei-lalti, se-i incuragiedie prin scrieri istorice, se laude pre cei demni, se premia, se dee chiaru stipendie celloru diligenti si bravi, că-ci toti sunt fii unei mame, frati dulci, sunt assemene folositori si buintiosi natiunii si patriei; onorea, la

litere morte, ba chiaru lipsiau si cuvintu din limba pentru esprimerea lor, asié?

Onestitatea nu gasia unu substanciu analogu in jargonulu ce se vorbia, cuvenitomenia (*omu de omenia*), fiindu despretu ca unu termenu usitatu printre tierrani. *Omonestu* se dicea pre grecesce *timio*, *omu de treba...* de care treba?

Amorulu propriu éra poreclitu *flotim* si prin o bizareria limbistica, mit'a sau fetulu rusescu se chiamá *flotim*.

Onorulu... cinste!

Glori'a... slava!

Libertatea... slobozenia!

Romanismulu avea unu intellesu, sultatoriu pentru tagm'a *evghenista*, că apropiá de olas'a locuitoriloru de la tierre, „Romanu e tierranulu, eu sum boieru dovunu, declamau cu mandria elevii lui culi si Kiriacu.

Unirea? Unu visu nevisatu incunime.

Independintia? altu visu ingropatu mormintele lui Stefanu cellu mare si Mitropolitulu viteazulu.

Egalitate, libertate? utopie essite in sinulu Goliei si menite a duce pre utopie era-siin Golie, daca ar fi essistatu assevisionari.

Si precum sacrele principiuri de turile si de indetoririle omulu in societate jaceau sub pacl'a ignorantiei, assemelimb'a, si literatur'a si artele frumosesimtau de infuntia paciei. Barbari'a cessa, corumperea greceaca, si desale

este onora, laud'a și a natiunii întregi. Dacă onora și lauda nu este, nu pota fi pentru că legiunariulu, luptatoriulu și prin adevărate, virtuți pote seceră și lauda, în cari virtuti, cum sunt disciplina, fidelitate, eroismu și altă, este extremu, statornici'a și paciintia amenata, otașii romani totu-de-un'a au avut. Exemple, numeroase la celă, afirmăm aduce cu alta ocaziune.

De la direcțiunea și modulu de crescere și cultivare a juniloru romani la armata unde daua sau folosulu, ce natiunea și să suferă sau trage de la acești fii ai țării pentru reînforcarea lor de la armata la părintiloru. Inse despre acești, prețu de la desobitele sierzbi voluntarie, cu înțelegerea on. Redactiuni, voim încereă a intra într'unu alte articulu. — Asta-data face numai inca unele scurte reflesiuni și ungiuratin necesarie.

La articulu d'in nr. 1 alu „Transilvania” c. despre „Esercitiulu și limb'a militară” autoriulu face una critica pre cătu supra și nejusta, pre atătu și de ignora și supra traduciuniloru romane alle în regulamente milit. D'in amintita cronică se vede, că autoriulu n'are consciintia pre vietă și detorintă militara. Autorulu n'are nici oea mai mica idee despre deosebirea acelloru traduciuni deci neci n'a putu face critica addeverata a supr'a loru. Este addeveru nedisputatu, că traducere de pana acum'a numai bune nu se potu face, atătu în privintă limbii, cătu în ortografie, carea d'in urma inse de locu se pote luă în nume de reu. Inse tote cele mari defecte au si cauzele lor naturale și usioru de explicatu.

Traduciunile romane se faceau și se faceau inca prin officierii romani, otarindu-li-se așu are se fă tradusu, și impartindu-se în d. e. în trei părți la trei officieri spre a scrie. Unde pote fi dara astfelu vorba de similitudinea limbii și de egala folosire a termeniloru, teșnicii?

Paciintia officierii romani sunt cari au putu romanese cunoșcintele romane literare și cascigațu numai d'in diligenția și zelulu loru privatu, iubi'a loru maica țară. Limb'a, în care mintea lor mai multă a suptu cunoșcintele a fostu limb'a romani; în acești s'au dezvoltatu, în acești au comunicatu la tote miscarile și agențiu loru, între tote relațiunile vietii sociale publice.

Unde pote dara fi vorba de corectitatea și clarțienă limbii romane în Traduciuni și cum se nu suferă de germanismu?

Și rusesci, lassassera urme deplorabile în scrierile și în spiritulu societății, și cacterulu ei Romanu disparuse, precum mare pământulu sub zapad'a iernei. Și Romania eră palidu și fără caldura și viață. Limb'a pastrata cu santientia de către noi și de poporu devenisse unu fructu împietritiatu cu vorbe grecesci, rusesci, și francese. Sub domnirea țariloru ea se corcisse cu ogeaguri, cu legie, cu tacituri, cu muchelefuri, cu cheri, cu temenale, cu huzmeturi, etc.; și marioti se încuseră cu eughenie, cu filonie, cu taktismata, cu evglendisiri, cu oporii, cu filo to heri, cu istericale, cu balclawale, cu parilogii, parigori, etc. În fine studiu și scrieri francese, introdusessu în biet'a limbii romane, numerate cuvinte terminate în arisitu: amorisitu, menajarisitu, amuzarisitu, pretendarisitu, perfectionarisitu, constitutionalisarisitu.

Unu adevăratu Romanu raticatu în soarta, pre atunci, romane și gur'a cascata și potea crede transportatu într'o lume de totulu straina, s'au mai bine în turnulu Babelu. Ce potea fi dar literatur'a unui asemenea timpu?

Pre la începutulu seculu s'a ivitu în țară o pleiada de poeti cari au lassatu și adance în memori'a contemporaniloru. Acea pleiada compusa de Tautu, Conaki, Beldimanu, Balsiuca, Pogoru, Bucșianescu, și toti boieri și fcoieri de boieri, erau înțarati cu invetiaturile clasice a limbiloru grece, latina și francese. Ei se inganassera în imaginile poetice alle mitologiei antice,

Să presupunem, că amintitele scaderi n'ar exista, inse acești zelosi și laudaveri officierii d'unde se suga limb'a romana militara, care nești astă-di nu există din vin'a nostra a toturoru. D'in care dictionariulu romanu se scotă terminii teșnicii? Nimicu n'avem, Tote trebe fabricate de traducătorii inși-si, sau imitate, sau cărpite cu câte tote pociture d'in dictionariile italiene și francese. Era dacă traducătorii apelădi la aceste dictionarie, atunci filologii și limbisti striga focu și pucioasa a supr'a crescutulu, acelloru-a, cari aru cutediă a strică inția limb'a de si acești filologi, și limbisti prevedu bine, cătu de mare și afundu este inea golulu în limb'a cultivate de ei.

Officierii respectivi au facutu grațiu tu aceste traduciuni. Este mare întrebare dacă cărturarii d'in statulu civile aru fi facutu asemene grațiu aceste lucruri, dacă officierii, în consciintă debilității poterii lor literare, i-aru fi groatu pentru acești? Sau officierii respectivi se se fie adresatu cum-va în acești privintă neadormitei secțiuni filologice de la Asociatiunea ardeleană? Atuncea, diu, nu sciu regimentele romane pana candu aveau se acceptate classicile traduciuni romanesce alle regulamentelor milit. La armata vietă e mai stricta, terminii pusi se observa, conclusele aduse se esecuta cu strictetia, și care în sarcinatu c'unu lucru trebe se plinesca detorintă sa, și voluntaria, și obligata, nimicu nu cade în marea uitării, ca la alte corporațiuni și asociatiuni mai alesi civile.

Astfelu dara zelosi officierii romani și traduciunile lor, nu sciu, în cătu au fostu și sunt demni, chiaru d'o astfelu de pretinsa critica; mai bine d'asu, d'o astfelu de condamnare injusta, ca cea amintita d'in Transilvania.

Inse se nu sarimu cu urd'a în Turd'a. Autorulu anatemei, marele officieru d'in stabulu „Transilvaniei,” affă și leaculu pentru bol'a descoperita. Ellu adeca avu grațiu a promitte la calcaniulu pretinsei sale critice a publică ce-va, ce se sierzbesca de cinosura, de dictionariulu celloru-a, cari voru mai cutediă, fără prealabile concessiune a traduce romanese scrieri militare.

Nu sciam cum se me bucuru înainte pentru acesta înaintare, pentru acestu cascigu. Cugetam, că autoriulu și-va fi procuratu cu 70 cr. noulu „Regulamentu a supr'a sierzbitulu militariu.” care de la 1 Noembrie 1873 a intratu în vigore la armata Austriei; și publică d'in ellu vre-o duoi articli sau paragrafi de proba, și va adauge dora unu appendice, care se conțienă vre-o duoe instructiuni spre orientare, și, în

și primissera totu-odata reflectulu departatu allu ideiloru volteriane pre care revoluțiunea cea mare din 1793 le respandisse în Europa; inse distanță neștatutata, ce există între patri'a lor și isvorulu acelloru ideii, precum și mai cu sama positi'a lor sociala, și oprira de a se patrunde de principiele radicale alle Francei. Spiritulu lor luă deci o alta direcțiune; ellu se îndreptă cu totu foculu tineretiei pre campulu înfloritulu allu poesiei, campu ce i ducea în tempulu amorulu.

În currendu Moldov'a fu inundata de satire, cantece amoroșe și de elegie în cari Dummideii mitologiei, și mai cu sama Afrodita ocupau locul celu mai importantu, precum în poesiele francese de la aceeași epocă. Acelle stihuri descrieau în cadentie lungi gelnic'a stare a animelor și chiaru sub form'a de acrostisie indiscrete, publicau numele dineloru adorate.

Satirele erau forte multu gustate că-ci elle corespundeau cu natăru spiritulu riddictoriu allu Romaniloru, dar mai pre susu de tote, cantecele de lume, erau bine primite, fiindu cantate ele lautari la mese, la nunti, la petreceri prin gradini și prin vinie.

De atunci broas'ă lautariloru dobandisse o mare însemnatate, că-ci fă-care boieru ce posedă sufflete de cigani, avea și band'a sa de musicanti deprinsi a sună din viore, din cobze și din naiuri; era diversele bande se întreceau care de care a compune melodie mai doiose pre versurile boieresci, și a scote din piepturi ahuri mai prelungite, mai petrunctorie în folosulu drago-

șii, obyentorii termini teșnici romanescoi, cari se se pote folosi la tote traduciunile de natura milit. fara ca traducătorulu se pote fi onoratu cu câte tote critice și anateme pucinu sau de felu întemeiatu.

Inse ce se vede? Nascitur ridiculu mus. În locul celloru acceptate, autoriulu începutu cu admirabili resignatiune a dilaceră, fără crutiare „Regulamentulu a supr'a esserciariloru și manevruriloru de infanteria” d'in Romania, care nu face neci cellu mai micu sierzbitu neci traducătoriloru, neci otașiloru romani, dar armata Austriei de ora ce același regulamentu cuprinde instructiuni, impartiri, comande, cu unu inventu, dispusetiuni, cari cari la armata Austriei nu există.

Fia cum va fi, dara, fără indoiea adevăratu este, că autoriulu n'a ghicitu-o neci un critică, neci cu recomandatiunea acellu regulamentu, pentru că chiaru prin acellu-a se folosese neci celloru cari sierzbescu în armata Austriei, neci celloru-a, cari aru dori, și cari n'ar dori, a sierzbi Romania în armata ei. Folosu reale eră numai dacă autoriulu traducea bine și pucinu inse d'in regulamentele essistente, cari se întrebuintedia, aceea ce este detorintă și chiamarea acelloru-a, cari se ocupa de limb'a romana și dezvoltarea ei, de la cari otașii romani cu totu dreptulu potu acceptă și pretinde acești.

Marteti.

Camer'a deputatiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 28 Februaru 1874. — După deschiderea siedintei, presiedintele aduce la cunoșcintă camerei, că Luni în 2 Marte la 10 ore a. m. se va țiené în biserica din fortareti'a Bud'a una liturgia pentru linisce sufflului repausatulu imperatu și rege apostolicu Francisu I.

Petițiunile annunciate de presiedinte se prezintate prin deputati se trecu la comisiunea de petițiuni.

Sigismundu Borlea face propunerea, ca proiectulu de resolutiune prezentatu de d-șii în numele mai multoru deputati nazionali, se se puna la ordenea diliei pre siedinti'a proxima. — Stang'a estrema spriginește popunerea dlui Borlea, inse maioritatea camerei o respinge.

Juliu Toszt prezinta reportulu comisiunii centrale relativu la proiectulu de lege despre introducerea notariloru publici. — Reportulu se va tipări și la tempulu seu se va pune la ordenea diliei.

Camer'a trece apoi la ordenea diliei și accepta și în a trei-a cetire proiectele de lege despre inarticularea conventiunii postale închiate cu Russi'a, etc.

Urmedia, la desbatere consemnatiunea 37. a petițiuniloru pertractate de comisi. petiționaria. — Petițiunile cari au de obiectu arondarea municipiloru, se depun în cancelaria camerei, era celle-lalte se transmittu la ministeriele respective.

Din siedinti'a de luni, 2 Marte, n'avemu nimicu de reportatu. Comisiunea centrale a prezentatu reporturile sale despre mai multe proiecte de legi, a caroru pertractare se va incepe în siedinti'a proxima ce se va țiené joi, — după aceea s'a alesu unu membru în comisiune pentru biblioteca, și cu acești sied. s'a redicatu.

Gavosdi'a, în 24. Fauru 1874. n.

Prea-Onorate Dle Redactoru! Illegalitatele ce se comitu pretotindenea facia de noi invetiatorii cu neplatirea lefiloru regulatu — în multe locuri nici decătu — și a ajunsu dejă culmea! — E mare tema, că într'o buna dimanetia se va tređi publiculu, că mai multi dintre invetiatori s'a multumitu de-o asiă pane a marea. Primulu reu sunt notarii comunali și pretorii districtuali — onore exceptiuniloru — cari prin acestu abusu, nu voru alt'a, de cătu se-si resbune asupra invetiatoriloru nazionali și se-si ajunga scopulu d'a poté face din scolele confessionali, scole commune, simultane. — Primarii comun. au devenitu astă-di papusiele acestoru domni; ei facu numai aceea ce li-se demanda, spre latjocur'a officiu lor și ruinarea poporulu care dorere! nici decătu nu se scia folosi de dreptulu seu garantatu prin lege. — Pe langa aceste ilegalitati și natur'a, se pare, că a datu man'a cu contariu nostri de morte, că popuru nostru, prin nerodirea bucatelor în anii espirati, au ajunsu unelt'a bă chiaru prad'a domniloru și a judaniloru, — și de cum-va — de ce se feréca Ddiu! — și annulu presinte va fi frate cu cai trei trecutii atunci de siguru ajungemu cu sotii la sapa de lemn! (De presinte, la accușă judaniloru, se essecuta economii nostri cu sutele, fără mila, pentru datorile facute în trecut.)

În urmarea acestoru neajunsuri noi invetiatorii abii potemu se ni castigamu pana de tote diliele și prea arare-ori ne remane ce-va, ca se ne potemu procură vr'o carte seu vr'unu jurnalulu etc.

Siomcut'a-mare, în Fauru 1874.

În 15 l. c. s'a țienutu în scola confess. rom. gr. cat. de aici unu balu în favorea acestei scole, la care au succursu cu ajutoru și on. intelligentia; — despre rezultatulu

probéza, că printre parintii nostri existau spirite cultivate, distinsu, ce simțiau nevoia de a-si luă sborul în sfer'a ideiloru innalte, inse nu erau seduse de prestigiulu gloriei, că-ci lipsiau mediulocele publicității. Poetii scriau pentru multamiresu lor, precum diletanții facu musica în singuretate, și nu se ingrigiau de sortea manuscripțelor. Consequenti'a inevitabila unei asemenea nepăsări a fostu perderea multoru din autografe, cari după morte autoriloru, au servitu a operi gavanoșele cu dulcefuri. Camar'a se imbogăti cu pagub'a literaturii.

În adevăratu, demnulu de lauda, Asachi, se încercase a fundă și tipografia și unu jurnalulu: „Albina romanesca;” inse acea tipografia jacea în nelucrare din causa lipsei de materie și biet'a Albina eră condamnata a culege miere numai din florile grădinii domnesci. I eră opritu de a descopăți opiniunea publica, care pre la 1840 se prezintă în ochii guvernului sub form'a unui monștru amonințatoriu, dar i eră permisu și chiaru impusu a relată numai ceremoniele de la Curte și de la consulatulu Russescu.

În adevăratu, Asachi publică din candu în candu câte o cartioica de invetiatură elementara pentru scole, și câte unu calendaru la începutulu fiecărui annu, dar și în acellu publicatiuni innocente ellu se gasia constrinsu de asprimea unei censure neintelligente. Forfecile censurei tineau locul spadei lui Damocles de asupra capulu fiecărui autoru.

(Finea va urmă.)

stei stapaniloru. Lautarii serviau de tainici curieri ai animelor că-ci declarările de amore se faceau prin gurele lor; prin urmare unu ah! s'au unu of! bine traganatu platea punge de bani și adese-ori instarea pre fericitulu ciganu, care posedă peptu sanetosu și resuffare lunga.

Ast-felu eră obiceiulu! Se-lu respectamă ca unulu ce a contribuitu la fericirea parintiloru nostri, și a pastratu în lipsa de tiparu, producerile poetice alle generațiunei trecute. Acelle produceri au patru caractere distincte și se impartu în: 1, Cantece de lume (poesie amoroșe); 2, Epistole; 3, Satire; 4, Meditatiuni filosofice; inse mai potemu adauge câte-va încercări de soiulu epicu și câte-va traduceri în versuri din autori strai, precum:

Plangerea Moldovei s'an gelnic'a tragedia poemu compus de Beldimanu asupra revoluțiunei grecesci de la 1821.

Orestu, tragedia de Voltaire, poemu tradus de Beldimanu.

Henriada lui Voltaire, poemu tradus de Pogbru.

O parte din poemulu lui Pope, tradus de Conachi.

Epistolele Eloisei catra Abeilard, tradus de Baur Lormian, de Conachi... etc. etc.

Tote aceste scrieri au meritu lor, în privirea versificarei și a limbii adese mladiata cu multu talentu, dar nu au potutu essercită vre-o influență salutară asupra gustulu pentru literatură, în epoc'a de care vorbim, fiindu nereșpandite în publicu. Elle

acestui balu, atâtu din respectu cătra on. contributori, câtu si spre justificarea nostra — ne rogăm Dle Red. să ni permiteti in colonele pretiuitului Dvostru diuaru a da urmatoriulu ratiociniu.

Summ'a incursa face 39 fl 40 cr. la carea au contribuit din intelligentia Domn'a Susann'a Popu nascuta Saplantianu 2 fl., domna Teodor'a Popu 1 fl., domn'a Iulia Medanu 1 fl., DD. Iosefu Popu, Paulu Dragosiu, Eremia Ratiu, Sandru Ignatiu, Elia Popu, Teodoru Blag'a, Vasiliu Indre, Vasiliu Hossu, Vasiliu Dragosiu, Gabrielu Bud'a, Iosefu Buteanu, Ioane Bentie, Florianu Nilvanu, Mihaiu Mihalca, Estegaru Sandru, Danielu Bel'a, Franciscu Kövesdi, Vasiliu Blag'a, Georgiu Micu, Georgiu Buteanu toti câte 1 fl. v. a. D. Paulu Cototia, 50 cr. Assemene dintre economi: Onorab. Ioanu Buteanu, Mihaiu Bud'a, Petru Buteanu, Vasiliu Buteanu, Popu Ilie, Teodoru Buteanu, Iosefu Salamonu, Ioane Buteanu, Georgiu Ghetie, toti câte 1 fl. v. a. — Iosifu Tornai 1 taleru, Teodoru Popu 50 cr. Ioanne Durusiu 50 cr. Mitru Buzeu 50 cr. Ioanu Meciu 50 cr. N. Iosefu 40 cr. Grigoru Giurgi'a 1 fl., summ'a totala face 39 fl 40 cr, din carea substragandu-se spesele 24 fl. 64 cr. resulta venitul curatu 14 fl 67 cr. care summa s'a datu senatului scolastecui.

Primesca multiamit'a nostra cordiala toti on. contributori, — totodata esprimem multiamita onorabilei intelligentie si specialminte domnului Iosefu Popu si illustrei dsalle domne, cari n'a tîenutu lucru de diosu a-si petrece cu poporul, ci ca totu deaun'a asiã si asta data au imbraciatu întreprinderea acestui-a.

Petrecerea a decursu in cea mai frumoasa armonia pana demaneti'a, candu onor. ospeti între stringeri de mana si-luara remasu bunu unii de la altii si multiamiti s'au departatu la alle salle.

Comitetulu.

Ispani'a. Diariulu ispaniolu „Gazetta“ publica unu telegrammu allu lui Morionca, cu dat'a 25 Fauru, in care se dice, că armat'a republicei n'a potutu alungá pre inimicu din redutele si sian-tiurile de la San-Pedro. Morionca cere a i se tramite ajutoriu de truppe, precum si unu generalu care se primesca comand'a armatei. Armat'a si-sustiene pozitunile la Sommorostro si legaturele cu Castro. Totu numitul diariu publica unu decretu, prin care Serrano, avendu in vedere că functiunile unui siefu allu statului sunt incompatibile cu celle alle ministrului presiedinte, declara că pre venitoriu d-sa este numai siefu allu puterii esecutive, era de presiedinte consiliului de ministri numesce pre Zabala. Disciplin'a in armata este excellenta.

Altu telegrammu din castrele carlistiloru comunica, că Bilbao va cadé in scurtu tempu in man'a carlistiloru. Don Carlos cu statulu majoru se affia in Barracaldo, unde urmaresce operatiunile de asediare si miscarile generalului Moriones. Bombardarea cetatii Bilbao a inceputu in 22. Fauru. Pana acum se voru fi arruncatu in cetate vre-o 1500 bombe. In 24. Fauru Moriones fu respinsu de trei ori de pre inaltimile de la Sommorastro. — Toti consului straini au parasitu Bilbao.

Turci'a. Nu scimu intru câtu pote se fia adeveru, inse unele foi unguresci vreu a sci, că calletori'a la Petrupole a avutu asiã mare effectu a supr'a guvernului turcescu, încátu ellu si-ar da acum tota trud'a a assecurá pre domnii din Vienn'a si Petrupole, că de aci inainte se va lassá de politic'a de vessatiune urmata in tempulu din urma facia de staturile vasalle. Se vede că domnii

din Constantinopole inca nu dau multu pre assecurările de pace indelungata; ei inca sunt de accordu cu diariulu de Petrupole „Birz Viedimosti,“ care dice „că de si tota lumea vorbesce de una liga de pace, totu-si aerulu pare a fi incarcatu de miasme de resbellu.“

VARIETATI.

(† Necrologu.) Cu anim'a plina de dorere venim a incunoscintiã, că bravulu anteluptatoriu natiunalu, aprigulu atletu alu romanismului, adevratu tribunu allu poporului d'in districtulu Beiusiului, amicu cellu bunu si sinceru **IOANNE VASIU** advocatu, jude administrativu allu cerculu de Beiusiu, dupa unu morbu indelungatu, in etate de 39 anni, eri 27. febr. a. c. la 6^{3/4} ore ser'a, si-a datu nobilulu seu suffletu in manile Creatorelui. Lu plange întreaga poporatiunea romana d'in districtu si comitatu. Au lassatu in doliu pre secia-sa cu unu pruncu de 3 anni, pre frate-seu, sororile salle si multi consangeni. Crud'a morte ni rapl'era-si, in puterea barbatiei, pre unu bunu romanu si adevratu amicu allu poporului. — *Fia-i tierri'n'a usiora si memori'a eterna?*

(Representatiune teatrala) In dillele trecute avuramu placere d'a salutá in mediuloculu nostru pre junele artistu rom. D. I. B. Muntenscu, care cu ocaziunea trecerei salle prin Ghierl'a, au arrangiatu una representatiune teatrala, — programm'a fu urm: „Surugiulu. rom. — Pandurulu Cersietoriu, — Ciobanulu d'in Ardealu, — Herscu bocegiulu, — si Evreulu gardistu.“ — Tote piesele au fostu bine esecutate si publiculu prin dese applause si-au arretatu multumirea despre artea si deateritate junelui actoru. — Sal'a de la otelulu „Coron'a ung.“ au fostu plina de spectatori. — Junimea rom. de la seminariulu gr. cat. d'in locu gratulandu pre D. Muntenscu i-a prezentatu unu donu frumosu in semnu de stima si appetiarea talentului dsalle. — Chierl'a, 26 februaru, 1874, P. R. .

(Instruccionea adultiloru.) Ministrulu instruccionii publice dlu Tréfort adresa, cu dat'a 18 Fauru, unu cerculariu cătra inspectorii scolari pre cari i provoca a luá inca odata la stricta essaminare cestiunea instruccionii adultiloru si mai vertosu cu privire la urmatoriile întrebări a-i substerne reporturi detaiate si meritorie, a-nume: 1. Ce rezultatu favorabilu pote se aiba pentru adulti instruccionea in scrisu si cetitu? Sunt prospecte că adultii, cu ajutorulu pucineloru cunnoscintie castigata pre acesta calle voru poté dupa aceea se-si exprime in scrisu cugetele lor si prin cetire se-si immultiesca cunnoscintiele? — 2 Observatu-s'a că adultii, cari au ascultatú obiectele propuse pentru immultirea cunnoscintieloru generalu, intr'adeveru au intiellesu ce-va din aceste propuneri, si intru câtu se pote contá, că ceea ce au intiellesu li va si remané in memoria? — 3. Nu cum-va inspectorii scolari au facutu esperinti'a, că primariile comunali si invetatorii nu totu-de-un'a li presenta reporturi fidele, in consunantia cu adevverulu? — In fine inspectorii scolari au de a-si da parerea, că intru câtu affia necesaria si utile continuarea acestei instruccionii; că in casulu acestu-a prasse de pana acum este d'a se pastrá întreaga seu numai in parte, seu că dora acesta institutiune este d'a se desfiintiá cu totulu?

(Junele artistu Popescu — si d. M. Millo.) D'intr'o epistola a celebrului artistu dramaticu M. Millo, publicata in diariulu „Romanulu“ estragemu urmatori-

le passagie: Dle Redactore! Connoscundu incoragiarea ce dati cu atâta simphathia frumoselor arte nationali; soiindu că nice una facta mare si adevratu romanescă nu ve lasa reci si indifferenti vinu a ve rogá ca se dati locu in stimabilulu Dv. diariu urmatoriiloru apreciari. Una facta de anima, una facta romanescă: Domineca ser'a la 27 Jan. trecutu, scal'a operi italiene avea unu aspectu cu totulu nou. Publiculu era miscatu, animatu de una curiositate simphatica, binevoitoria. Una vina acceptare, opressa ore-cum de una temere, lu-agitá: in aceea sera era debutulu dlu Teodoru Popescu, june artistu romanu, in oper'a „Traviata“ dupa intornarea sa din Itali'a, si fia-care se întrebá: reesi-va ore?... D. Popescu apare, si publiculu ca farmecatu de frumosu d-lui infaciare eclata in applause unanime ca cum i-ar dice: coragi! Sè te vedemu! Si in adevveru de el paralisatu de-odata de una emotiune sdrobotoria, junele cantaretiu cutedia, vocea lui frumoasa, timbrata, se desvolta puternicu, inse naturale, nesilita, fara ajutoriu de gesturi essagerate, cu una sigurantia liniscita, care a probatu fia-carui-a, că dlu possede in peptulu seu stof'a unui cantaretiu de prim'a valore. — Si cine a facutu acesta minune? Cine a datu acestui june artistu mediu-locele de a-si desvoltá, a-si impoternici frumosulu seu talentu? Cine? Unu romanu, unu adevratu romanu cu anim'a si cu suffletulu, d. Const. Ch. Niculescu. Acestu demu barbatu, care fara a se gandí la sacrificiele ce facea, a rapitu pre acestu june din viet'i de netrebnicia a Bucuresiloru, i-a datu mediulocule de studiu si asta-di d-lui imbogatiesce frumosele nostre arte nat. cu unu artistu mai multu si in venitoriu de securu si c'unu mare cantaretiu rom. — ... Eu credeam, in trist'a parasire si descoragiare in care me afflu, că ras'a Campineniloru este stinsa cu deseversire pentru epoc'a nostra (actuale de amor-tire si materialismu... inse d. Niculescu ni probedia cu fericie, prin frumosu d-lui facta, că ne-amu insielatu. Dee Domnulu, că nobilulu seu essemplu, ca suvenirulu marelui barbatu Campineanu si allu acelloru barbati rom., cari cu ellu au fondatu teatrulu nostru nationale, se descepte, se inspire si pre alti notabili avuti ai tierrei si se scape teatrulu rom. din trist'a ruina artistica si literaria....

Sciri electrice.

Vienn'a, 1 Marte. Asta-di inainte de amedia-di s'a tîenutu la ministrulu-presiedinie una conferintia, la carea au participatu, pre langa ministrii Lasser, Glaser, Stremayr, Unger, si vre-o câti-va membri ai camerei depntatiloru in frunte cu'presiedintele Rechbaur. Obiectulu consultatiunii a foseu impartirea tempului pentru pextractarea si deliberrarea agendeloru camerei deputatiloru. Cu acesta ocaziune s'a statoritu, că afara de scurtele ferie de Pasci, camer'a deputatiloru se va prorogá, in diumeta-tea a don'a lunei lui Aprile, pre mai multu tempu, din cauza că pre atunci se vo ruonchiamá delegatiunile; totu-odata s'a enunciatu, că pre 15 Septemvre se voru conchiamá dietele provinciale, era pre 15 Octobre senatulu imperialu, pentru ca se pote deliberá la tempu legea financiaria pre an. 1875. — Toti membrii conferintiei si esprimara dorinti'a ca proiectele de legi, dejá presentate camerei, se se pertractadie câtu mai in graba.

Rom'a, 3 Marte. Victoru Emanuilu si-va serbá, in 23 Marte, jubileulu de 25 anni de la suirea sa pre tronu. Pre acesta di se facu mari pregatiri in Itali'a. — Camer'a deputatiloru a votatu 79 milione pentru fortificatiuni. — urm'a affacerii Lamarmora, guvernulu a prezentatu camerei unu proiectu de lege, care prescrie aspra pedepsa pentru acei-a cari dupa ce au essitu din servitiu publica documinte ce li se incredintiasse mai inainte. Prin acesta se dá deplina satisfactiune guvernului germanu.

Vienn'a, 3 Marte. Desbaterile proiectelor de legi despre regularea rintiiloru între beserica si statu se vacepe in tempulu cellu mai d'aprope; 43 s'au prenotatu dejá pentru aceste desbateri între acesti-a 14 voru vorbi pentru 29 — poloni, democrati si membri ai tei lui Hohenwart — contr'a proiectu guvernului. Diariulu „Vaterland“ este vinsu, că episcopatul austriacu nu va acceptá aceste proiecte nice in principiu in prasse.

Madridu, 2 Marte. Perderile republicane in lupt'a de la Monte-Al se urca cam la 800 morti si raniti. Rile carlistiloru sunt si mai considerabile.

Vienn'a, 3 Marte. Editiunea de a diariulu „Neues Fremdenblatt“ s'a scatu pentru unu passagiu din foillet reproducu dupa „P. Lloyd,“ despre rulu M. Zichy.

Vienn'a, 3 Marte. „Nouei Presse“ i se telegrafedia din Paris că guvernulu a refusatu a intreveni in cert'a escatu între academi'a franceza si Ol care odata cu capulu nu voiesce se din discursulu seu passagiele prin carifica pre Napoleonu III. si lauda imperiu Ledru-Rollin este alessu deputatu, ceea d'a multimi numai alegatoriloru saten.

Berlinu, 3 Marte. Camera a tátu fara nice una desbateru propunerelativa la sistarea procederei pennale c lui Majunke si Sonnemann, si dupa luá in desbateru propuneru lui Garelativa la redicarea puterii discretiunimissariului din Alsaci'a. Oratorele s'ativedia propuneru cu aceea, că acesta discretiuneara nu mai e de lipsa, de spiritele s'au liniscitu; dupa aceea factiuni guvernului pentru mesurele facia de pressa, precum si pentru est mai multoru locuitori din Alsaci'a-Lorenn'a, avendu in vedere iritatiunea camerei, avendu in vedere iritatiunea camerei Alsaci'a-Lorenn'a, — iritatiune si tare sustienuta si alimentata de France respinga propuneru. Wintever episcopu propuneru lui Gaerber si dice, că becatolica este persecutata. Ruttkammer pune ca propuneru lui Gaerber se se smitta la commisiune.

Bismark dice: Deputatii din Alsaci'a Lorenn'a de buna sama in Versallia s'ar fi bucuratu de acea libertate de vo de carea s'au bucuratu in siedinti'a de di a camerei din Berlinu. Starea de as in acelle provincie este necesaria; in ci'a inca se affia 28 departemente in stas sediu. Bismark dice, că alsacianii porta vin'a că resbellulu din urma nu potutu evitá, ei ar fi trebuitu se protes. Dsa cere apoi de la camera, ca prin regerea propunerii lui Gaerber se dee gunulu votu de incredere. La votare properea alsacianiloru se respinge cu 195 cu 138 voturi. Pentru propunere au votat alsacianii, polonii, democratii socialisti, trulu si parti'a progressistiloru.

Madridu, 3 Marte. Dotatiunea fului puterii esecutive s'a statoritu milione reale.

Burs'a de Vienn'a, 3. Marte 1

Metalice 5%	69
Imprumutulu nat. 5%	74
Sorti din 1860	104
Actiuni de banca	969
Actiuni instit. de creditu	242
Obligatiuni rurale ung.	75
„ „ temisiane	74
„ „ transilvane	73
„ „ croato-slav.	75
Londonu	111
Argintu	105
Galbenu	5
Napoleond'or	8

ALESSANDRU ROMANU

Propriet., edit. si red. respundiet.